

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	12 RHAGFYR 2017
PWNC:	CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR
SWYDDOG ARWEINIOL	MARC JONES PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) (SWYDDOG ADRAN 151)
SWYDDOG CYSWLLT	GERAINT JONES - RHEOLWR GWASANAETHAU REFENIW A BUDD-DALIADAU (EST. 2651)
GWEITHREDU :	MABWYSIADU'R CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR AM 2018/19

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

1.1 Mae'r adroddiad yn egluro'r angen i fabwysiadu cynllun erbyn 31 Ionawr 2018 yng nghyswllt 2018/19.

1.2 Mae'r Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 27 Tachwedd 2017, wedi argymhell bod y Cyngor llawn yn derbyn yr argymhellion isod mewn perthynas â'i Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2018/19 :-

- "Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i Gyngor Sir Ynys Môn (Cyngor llawn) yn ei gyfarfod ar 12 Rhagfyr 2017 na ddylai'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol gael ei adolygu na'i newid am gynllun arall, heblaw bod y Cyngor llawn yn defnyddio ei disgresiwn o dan adran 13A o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 y bod ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2018/19 ymlaen yn diystyru taliadau a wneir o dan Gynllyn Cymorth Gwaed Heintiedig Cymru (CCGHC) – gweler **Atodiad A**.
- Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i'r Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 12 Rhagfyr 2017 y dylid mabwysiadu'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol (efo'r newid uchod sy'n cael ei argymhell gan y Pwyllgor Gwaith) yn ffurfiol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018/19.
- Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i'r Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 12 Rhagfyr 2017 ei fod yn rhoi awdurdod i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (Swyddog Adran 151) i wneud trefniadau gweinyddol fel bod pob newid blynyddol ar gyfer uwchraddio ffigyrau ariannol neu adolygiad technegol mewn unrhyw reoliad/reoliadau sy'n diwygio yn cael eu hadlewyrchu yng Nghynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor y Cyngor ac am bob blwyddyn ddilynol ac hefyd i gymryd ystyriaeth o'r newidiadau anghenreidiol i rheoliadau gostyngiadau'r dreth gyngor wrth ddefnyddio'r ddiystyriaeth ychwanegol o daliadau a wneir tan CCGHC."

1.3 Fodd bynnag, mae'r rheoliadau drafft a osodwyd o flaen y Cynulliad Cenedlaethol ar 27 Tachwedd 2017 wedi rhoi mewn is-ddeddfwriaeth fod rhaid diystyru taliadau a wneir dan CCGHC (ac am gynlluniau arall) o 1 Ebrill 2018 at ddibenion cyfrifo incwm a chyfalaf o dan y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Felly, nid oes angen i'r Cyngor ddefnyddio ei ddisgresiwn lleol i ddiystyru taliadau o'r fath mewn perthynas a'i bolisi am 2018/19. Felly, mae'r argymhellion ym mharagraff 11 o'r adroddiad yma wedi eu diwygio i adlewyrchu hyn.

2. GWYBODAETH CEFNDIROL

- 2.1** Mabwysiadodd y Cyngor llawn ar 15 Rhagfyr 2016 ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am flwyddyn ariannol 2017/18. Mae angen i'r Cyngor llawn ystyried, yn unol â Rhan 2, Rheoliad 18 o "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) Rheoliadau 2013 Rhif. 3029 (W.301) (y Rheoliadau) ar gyfer pob blwyddyn ariannol, a ddylai adolygu ei gynllun neu ei ddisodli gyda Chynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor arall. Rhaid i'r Cyngor llawn wneud unrhyw newid i'w gynllun, neu unrhyw gynllun newydd yn ei le, heb fod yn hwyrach na 31 Ionawr yn y flwyddyn ariannol cyn yr un y bydd yn newid neu'r cynllun newydd yn dod i rym.
- 2.2** Fe wnaeth y Cyngor llawn o dan y cynllun cyfredol fabwysiadu'r Rheoliadau yn ffurfiol fel ei gynllun a chan ddefnyddio'i bwerau dewisol fe benderfynodd ddefnyddio disgrisiwn lleol i fabwysiadu Pensiwn Anabledd Rhyfel Lleol a Chynllun Dewisol Pensiwn Gweddwon Rhyfel yn unol â'r Rheoliadau. Fe welir manylion yn y cynllun cyfredol o'r elfennau nad ydynt yn cael eu cyfrif fel incwm i bwrrpas y disgrisiwn lleol hwn. Mae hwn yn darparu cymorth Treth Gyngor ychwanegol at yr hyn y mae'n rhaid ei dalu'n statudol dan y Rheoliadau. Hwn yw'r unig disgrisiwn presennol lleol a roddir gan y Cyngor llawn dan ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Leol cyfredol.
- 2.3** Rhaid i'r Cyngor llawn hefyd roi sylw i Rheoliad 17 y Rheoliadau pan fydd yn adolygu neu'n newid cynllun. Os bydd y Cyngor llawn yn penderfynu adolygu neu newid ei gynllun, rhaid iddo gyhoeddi cynllun drafft o'r adolygiad mewn ffordd y mae'n credu sy'n addas a rhaid iddo ymgynghori gyda phobl a fydd, yn ei dyb ef, â diddordeb yng ngweithrediad ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Nid oes, fodd bynnag, unrhyw ofyniad i ymgynghori'n flynyddol, dim ond pan fydd cynllun yn cael ei adolygu neu ei newid y bydd yn rhaid cynnal ymgynghoriad.
- 2.4** Fel ar gyfer 2017/18, bydd Llywodraeth Cymru yn gwneud rheoliadau diwygiedig i uwchraddio'r ffigyrau ariannol a ddefnyddir yn y Rheoliadau ac er mwyn adlewyrchu unrhyw newidiadau technegol neu ganlyniadol eraill fydd eu hangen o ganlyniad i newidiadau i fudd-daliadau sy'n gysylltiedig â lles. Unwaith yn rhagor, yr un modd â 2017/18, bydd amseriad y rheoliadau diwygiedig hynny yn dibynnu ar Gyllideb yr Hydref Canghellor y Trysorlys (22 Tachwedd 2017) a'r atodlen uwchraddio ddilynol a gyhoeddwyd gan yr Adran am Waith a Phensiynau ychydig ddyddiau ar ôl Cyllideb yr Hydref. Y dyddiad cynharaf y gall Llywodraeth Cymru bennu'r Rheoliadau drafft newydd sy'n adlewyrchu'r uwchraddiad i'r ffigyrau ariannol neu unrhyw newid technegol arall gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw yn hwyr yn mis Tachwedd neu'n gynnar mis Rhagfyr 2017. Mae'r rheoliadau drafft priodol wedi cael eu gosod o flaen y Cynulliad ar 27 Tachwedd 2017 – <http://www.senedd.cynulliad.cymru/mglIssueHistoryHome.aspx?Ild=14829>

Rhaid rhoi'r rheoliadau hyn gerbron ar ffurf drafft am 20 diwrnod gwaith heb gyfrif dyddiau gwyliau a chael trafodaeth lawn cyn iddynt ddod i rym. Ar gyfer 2017/18, ni ddaeth y rheoliadau diwygiol hyn i rym hyd 18 Ionawr 2017 a disgwyli'r y bydd amserlen debyg yn berthnasol ar gyfer 2018/19.

Mae'r canlynol yn grynodeb o'r newidiadau arfaethedig gan Lywodraeth Cymru :-

- **Ffigyrau uwchraddio** ar gyfer 2018/19 mewn cysylltiad â'r lwfansau personol mewn perthynas â'r premiymau gofalwyr ac anabl; ac mewn perthynas â didyniadau pensiynwyr a rhai nad yw'n ddibynnol;
- **Diwygiadau canlyniadol** mewn perthynas a'r elfen gweithgaredd sy'n gysylltiedig â gwaith o'r Lwfans Cyflogaeth a Chymorth; darpariaeth o wasanaethau newydd mewn perthynas â gwasanaethau cartrefi gofal, gwasanaethau llety diogel, gwasanaeth teuluol preswyl a gwasanaeth cymorth cartref;
- **Newid mewn amgylchiadau** – cywiro anghysondeb yn Rheoliadau 2017 ar driniaeth o incwm yn adlewyrchu penderfyniad Uchel Dribiwnlys;
- **Newidiadau i ddiystyru incwm a cyfalaf** – sicrhau fod rhain yn cael eu diweddarau;
- **Taliadau Cymorth Profedigaeth** – adlewyrchu'r taliadau cymorth newydd a ddaeth i rym ar ôl Ebrill 2017 sydd wedi eu diystyru;

- **Diystyru ymosodiad Manceinion ac iawndal ac Ymddiriedolaeth Argyfyngau Llundain** – diystyru taliadau a wneir o dan ddau ymddiriedolaeth elusenol;
- **Cynllun Gward Cymeradwyedig (Lloegr), Cynllun Cymorth Gwaed Heintiedig Alban (Alban) a'r Cynllun Cymorth Gwaed Heintiedig Cymru (Cymru)** – diystyru taliadau a wneir o dan y cynlluniau;
- **Taliadau Erledigaeth Sosialaidd Genedlaethol** – rhoddir y diystyriaeth £10 i'r cynllun cyfredol i ddioddefwyr erledigaeth gan Lywodraethau'r Almaen ac Awstria ond rhoddir ystyriaeth lawn i dalaidau tebyg gan lywodraethau arall pan yn cyfrifo hawliad. Yn dilyn penderfyniad Uchel Dribiwnlys, bydd dioddefwyr erledigaeth Sosialaidd Genedlaethol gan Lywodraeth yr Iseldiroedd yn cael eu trin yn yr un ffordd;
- **Grant Iechyd Thalidomid** – gwneir daliadau gan yr Ymddiriedolaeth Thalidomid i gwrdd â chostau'n ymwneud â iechyd pobl sydd ag anableddau a achoswyd gan THalidomid. Diystyrir taliadau o'r fath wrth gyfrifo cyfalaf ar gyfer asesu hawliad person neu wrth benderfynu incwm rhai nad yw'n ddibynol.

2.5 Gan fod y Cyngor llawn yn cyfarfod ar 12 Rhagfyr 2017 i benderfynu ar ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor lleol am 2018/19, cynigir bod y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (Swyddog Adran 151) yn cael yr awdurdod i wneud trefniadau gweinyddol fel bod yr holl newidiadau blynyddol ar gyfer uwchraddio ffigyrau ariannol neu adolygiadau technegol neu canlyniadol yn cael eu hadlewyrchu yng Nhyllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor y Cyngor ac ar gyfer pob blwyddyn ddilynol.

3. ADOLYGIAD O'R CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR GYFREDOL

3.1 Yn **Atodiad B** rhoddir gwybodaeth, ystadegau a gwerthoedd i'r Cyngor llawn ynglŷn ag effaith ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2017/18. Bydd y wybodaeth hon yn ddefnyddiol yn y dyfodol i'r Cyngor llawn wrth iddo ystyried a ddylai adolygu neu newid ei gynllun cyfredol, i'r graddau :-

- Y gall ddefnyddio'r data hwn i fesur patrymau (a oedd yn gywir ar 30 Medi 2017) yn erbyn y waelodlin (yn gywir yn Rhagfyr 2012) pan gynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb o ran nodweddion a ddiogelir ac achosion o freguster. Mae'r patrymau yma yn cael eu mesur yn flynyddol pob Medi (rhoddwyd data tebyg i'r Cyngor llawn wrth ystyried ei gynllun am 2017/18);
- Er mwyn dechrau deall yr effaith a gaiff y cynllun ar drigolion yr Ynys mewn perthynas ag oed, pobl anabl, rhyw a chenedl;
- I'r dyfodol, i efallai hysbysu dealltwriaeth y Cyngor llawn o gostau tebygol gwahanol gynlluniau posibl ac o gostau tebygol rhoi diogelwch llawn neu rannol i rai grwpiau penodol o gleientiaid a phobl fregus. Ar hyn o bryd, rhaid darparu hyd at 100% o ostyngiad dan y Rheoliadau (os yn ddilys) ac mae Llywodraeth Cymru wedi dweud mewn datganiad ysgrifenedig ar 9 Hydref 2017 bydd y trefniadau yma yn parhau am 2018/19 ond bydd adolygiad o hyn yn cael ei ystyried o Ebrill 2019 ymlaen, "fel rhan o'r ystyriaethau ehangach ynglŷn â sut i wneud y Dreth Gyngor yn decach".

3.2 Ers y data gaelodlin a sefydlwyd yn Rhagfyr 2012, gellir nodi'r patrymau canlynol ar yr Ynys yng nghyswllt ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor:-

- **Llwyth Achosion:** mae'r lleihad yn y llwyth achosion yn parhau ac yn ddiweddar ar raddfa ychydig yn arafach nag am yr un cyfnod y llynedd. Rhwng Rhagfyr 2012 i Medi 2014, gwelwyd gostyngiad cyffredinol yn y llwyth achosion o 6.3% (6,960 i lawr i 6,525). Yn ystod y cyfnod blynyddol o Medi 2014 hyd at Medi 2015, syrthiodd y llwyth achosion 1.8% i lawr i 6,410 ac o Fedi 2015 i Fedi 2016, syrthiodd y llwyth achosion 2.5% i lawr i 6,252. Yn y cyfnod 12 mis diwethaf o Fedi 2016 i Fedi 2017, syrthiodd y llwyth achosion eto 2.1% i lawr i 6,117;

- **Llwyth Achosion:** mae'r nifer hawliadau wedi'u Pasportio h.y. hawlwr sy'n derbyn Lwfans Ceisio Gwaith (yn seiliedig ar Incwm), Cymorthdal Incwm, Lwfans Cyflogaeth a Chymorth (yn gysylltiedig ag Incwm) a Gwarant Credyd Pensiwn lle mae'r Adran Gwaith a Phensiynau eisoes wedi dilysu incwm, wedi syrthio o 69.5% i 65.8% o'r llwyth achosion yn ystod y 12 mis cyn Medi 2017. Mae hawliadau sydd heb Basportio h.y. hawlwr safonol, wedi codi o 30.5% i 34.2%. Mae hyn yn newid sylfaenol yn y 12 mis diwethaf. Am hawlwr safonol, rhaid i'r awdurdod lleol ddilysu manylion incwm. Mae'r hawlwr yma fel arfer mewn gwaith ar lefel incwm sy'n ddilys i gael gostyngiad yn y dreth gyngor, llawn neu'n rhannol neu'n bensiynwr efo cynilon ac incwm eraill;
 - **Oed:** roedd y dadansoddiad yn Rhagfyr 2012 yn awgrymu nifer ychydig yn uwch o ran hawliadau gan bobl o Oedran Gweithio o gymharu â Phensiynwr (rhaniad 51.5%/48.5%). Erbyn Medi 2014, roedd hyn wedi cynyddu rhyw fymryn (rhaniad 51.7%/48.3%) hefo'r un patrwm hyd at Medi 2015 (52.7%/47.3%). I fyny at Medi 2016, mae'r cynnydd wedi sefydlogi ac yn dangos rhaniad 51.9%/48.1%, ac, erbyn Medi 2017, roedd ryw ychydig o gynnydd yn Oedran gweithio (52.4% / 47.6%);
 - **Oed:** roedd y dadansoddiad o aelwydydd â phlant yn hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor yn Rhagfyr 2012 yn 21.9% o'r llwyth achosion. Erbyn Medi 2014, roedd hyn wedi cynyddu i 24.2% ac erbyn Medi 2015 arhosodd yn weddol sefydlog ar 24.1% ond erbyn Medi 2016, roedd wedi syrthio i 23.2%. Erbyn Medi 2017, mae hyn yn parhau'n sefydlog ar 23.3%;
 - **Anabledd:** roedd y dadansoddiad o aelwydydd yn derbyn Gostyngiad y Dreth Gyngor lle derbyniwyd taliadau anabledd penodol (sef Elfen Gofal y Lwfans Byw i'r Anabl (Isel, Canolig neu Uchel), Lwfans Gweini, Cyfran Cefnogaeth o Lwfans Cyflogaeth a Chymorth, Budd-dal Analluogrwydd a Thaliadau Annibyniaeth Personol) yn Rhagfyr 2012 yn 39.3% o'r llwyth achosion. Erbyn Medi 2014, roedd wedi mynd i lawr i 34.8%. Bu'r patrwm i wyrdroi erbyn Medi 2015 hefo 37.0% o aelwydydd yn cael gostyngiad ac roedd y patrwm yma, lle mae taliadau anabledd penodol yn cael eu derbyn wedi parhau hefo cynnydd i fyny at 39.8% o'r achos llwyth erbyn Medi 2016. Erbyn Medi 2017, mae cynnydd sylweddol i 45.7% o'r llwyth achosion.
 - **Rhyw:** roedd yr achosion a oedd yn ymwneud â rhieni sengl a oedd yn ferched yn Rhagfyr 2012 yn 92.5% (13.3% o'r llwyth achosion). Erbyn Medi 2014, roedd yn 92.3% (14.3% o'r llwyth achosion) ac erbyn Medi 2015 roedd yn 92.1% (13.2% o'r llwyth achosion). Ym Medi 2016 roedd y ffigwr yn 91.1% (14.2% o'r llwyth achosion). Ar Medi 2017, roedd yr achosion a oedd yn ymwneud â rhieni sengl a oedd yn ferched yn 93.5%% (14.4% o'r llwyth achosion);
 - **Hil:** Ym mis Rhagfyr 2012 fe gyhoeddodd y Swyddfa Ystadegau Genedlaethol ei Chyfrifiad ar gyfer Mawrth 2011 a oedd yn ymwneud ag amrywiaeth yn Ynys Môn. Gofynnir i'r holl hawlwr sy'n cwblhau ffurflen gais Gostyngiadau'r Treth Gyngor gwblhau arolwg ethnig gwirfoddol. (Gweler Tabl 6 yn Atodiad B am ddadansoddiad yn seiliedig ar yr arolwg gwirfoddol o gymharu â ffigyrau Cyfrifiad Mawrth 2011).
- 3.3** Am y 6 mis cyntaf yn 2017/18 roedd 657 o hawlwr Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor newydd wedi eu prosesu (i'w gymharu â 693 am yr un cyfnod y llynedd) gyda 7,820 o newidiadau mewn amgylchiadau wedi'u prosesu (i'w gymharu â 11,006 am yr un cyfnod y llynedd). Yr amser a gymerwyd ar gyfartaledd i brosesu hawliadau newydd a newidiadau mewn amgylchiadau oedd 6.9 diwrnod o fewn y cyfnod hwn (am y un cyfnod y llynedd yr amser ar gyfartaledd oedd 6.2 diwrnod).

4. ADOLYGU'R CYNLLUN CYFREDOL – DISGRESIWN LLEOL

4.1 Fel a soniwyd yn paragraff 2.4, mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu diwygio'r Rheoliadau i alluogi awdurdodau diystyru taliadau a wneir o dan CCGHC. Hefyd, bydd y rheoliadau yn cael eu diwygio i gymryd ystyriaeth o'r uwchraddiadau ariannol a newidiadau technegol arferol sy'n cael eu defnyddio yn y Rheoliadau. Felly, am 2018/19, yr unig ystyriaethau sydd ar gael i'r Cyngor llawn i'w hadolygu ac i benderfynu arnynt yw ym maes y disgrisiwn lleol a ganiateir dan y Rheoliadau, gan gynnwys ystyriaeth o'r disgrisiwn ychwanegol i ddiystyru taliadau a wneir o dan CCGHC. O dan y Rheoliadau, (i atgoffa'r Cyngor llawn) mae ganddo ddisgrisiwn lleol yn y meysydd hyn yn unig:-

- Y gallu i gynyddu'r cyfnod gostyngiad estynedig safonol o 4 wythnos a roddir i bersonau ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith lle y maent eisoes wedi bod yn derbyn gostyngiad treth gyngor a ddaw i ben wedi iddynt ddychwelyd i'r gwaith h.y. **“Cyfnod Talu Estynedig”**;
 - Mae'r costau uwch a amcangyfrifir am 2017/18 yn gysylltiedig ag ymestyn y cyfnod statudol estynedig yn amrywio rhwng £8,060 am bythefnos hyd at £23,680 am 6 wythnos y tu hwnt i'r 4 wythnos safonol. O dan y rheolau blaenorol ar gyfer Budd-dal Dreth Gyngor, nid oedd unrhyw ddarpariaeth arbennig yn bodoli i ganiatáu ar gyfer hyn a wnaeth y Cyngor ddim defnyddio'r disgrisiwn hwn pan gyflwynwyd y cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Argymhellir felly na ddylid adolygu'r cynllun ac ymestyn y cyfnod talu am 2018/19;
 - Disgrisiwn i gynyddu swm y Pensiynau Anabledd Rhyfel a Phensiynau Gweddwon Rhyfel a fydd yn cael ei ddiystyru wrth weithio allan incwm yr hawliwr h.y. **“Gweddwon Rhyfel”**;
 - Mae gan y Cyngor llawn eisoes gynllun lleol sy'n caniatáu hyblygrwydd ychwanegol yn y maes hwn. Argymhellir y dylai hyn barhau. Amcangyfrifir y bydd y gost i'r Cyngor yn £22,795 yn 2017/18. Argymhellir, felly, bod y swm ychwanegol sy'n cael ei ddiystyru dan y cynllun lleol cyfredol yn parhau heb ei ddiwygio am 2018/19;
 - Y gallu i ôl-ddyddio'r cais Gostyngiadau'r Treth Gyngor o safbwynt hawliadau hwyr cyn y cyfnod safonol o dri mis cyn yr hawliad h.y. **“Ôl-ddyddio Hawliadau”**;
 - Mae'r Cyngor llawn bob amser wedi bod o'r farn bod 3 mis yn gyfnod digonol i ganiatáu ôl-ddyddio Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i hawliadau gan bensiynwyr a rhai o oed gweithio. Mae'r Cyngor llawn o'r farn bod digon o rwydweithiau cefnogaeth ar gael i hawlwyr. Mae yna lawer iawn o ansicrwydd am y gost debygol pe bai cynllun lleol o'r fath yn cael ei fabwysiadu ac argymhellir, felly na ddylid adolygu'r cynllun drwy ymestyn y cyfnod ôl-ddyddio y tu hwnt i 3 mis yn ystod 2018/19.
- 4.2 Dylid nodi nad oes unrhyw arian ychwanegol ar gael gan Lywodraeth Cymru i gyllido'r elfennau dewisol hyn – mae'r gost yn syrthio ar drethdalwyr lleol.
- 4.3 O dan Atodiad 1 ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2018/19, mae'r Cyngor llawn yn manylu ar y weithdrefn lle y gall hawlwyr newydd wneud cais am ostyngiad o dan y cynllun. Isod ceir dadansoddiad o'r dull ymgeisio a ddefnyddir gan hawlwyr newydd am y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor rhwng 1 Ebrill 2017 a 30 Medi 2017:-

Dull Ymgeisio	Nifer	Canran (%)
A. Ceisiadau electronig		
i. Drwy apwyntiad dros y ffôn i Swyddfa Refeniw a Budd-daliadau, Llangefni	60	9.1
ii. Drwy apwyntiad efo partneriaid cymeradwy efo hyfforddiant priodol – Cyswllt Môn, Canolfan J E O'Toole, Gwasanaethau Tai ac ati	68	10.4
iii. Ceisiadau ar-lein drwy'r wefan – hunan wasanaeth	443	67.4
iv. Dogfennau mewnbwn yr Adran Gwaith a Phensiynau	61	9.3
B. Ceisiadau ar bapur	4	0.6
C. Dull yr ymgeisio ddim yn wybyddus gan na chafodd ei gofnodi'n briodol	21	3.2
CYFANSWM	657	100

Argymhellir hefyd bod y gweithdrefnau hyn yn parhau'r un fath ac nad ydynt yn cael eu hadolygu ar gyfer 2018/19, heblaw am y newidiadau trefniadol fydd raid ei wneud wrth i'r gwasanaeth llawn Credyd Cynhwysol gael ei gyflwyno nawr o Mehefin 2018 ymlaen. (O ganlyniad i Gyllideb Canghellor y Trysorlys ar 22 Tachwedd 2017 a'r newidiadau i'r Credyd Cynhwysol, mae cyflwyno gwasanaeth llawn Credyd Cynhwysol wedi llithrio 3 mis).

Yn Rhagfyr 2016 cyflwynwyd y weithdrefn o dderbyn "llofnod electronig" pan yn hawlio drwy ddull electronig ac, erbyn Ionawr 2018, cyflawnir clandriad awtomatig ac intregreiddio ffurflenni hawlio a gwblhawyd ar lein i mewn i feddalwedd y swyddfa gefn.

5. GOBLYGIADAU ARIANNOL A RISG

5.1 Nid yw'r Setliad Refeniw a Chyfalaf Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru 2018/19 yn debygol o gyrraedd tan yr wythnos yn cychwyn 18 Rhagfyr 2017 ac, felly, ni wn (adeq ysgrifenni'r adroddiad hwn) beth fydd y dyfarniad Grant Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor terfynol i'r Cyngor i gwrdd â chostau ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2018/19. Mae'r rhagamcaniadau isod wedi eu gwneud yn seiliedig ar y Setliad Drafft 2017/18 a gyhoeddwyd ar 10 Hydref 2017. Y gwariant cyfredol (diwedd Chwarter 2, 2017/18 yw £5,367,807), hefo Grant Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Llywodraeth Cymru yn ei erbyn o £5,165,000 am 2017/18. Mae hyn yn rhoi diffyg tybiedig o £203k i'r Awdurdod fod yn gyfrifol amdano yn 2017/18. Y Grant Gostyngiadau'r Dreth Gyngor arfaethedig dan y Setliad Dros Dro ar gyfer 2018/19 yw £5,187,000. Yn Nghyllideb Drafft y Cyngor am 2018/19 mae £337k wedi cael ei ddyrannu i gwrdd â chost y diffyg ac hefyd am ddarpariaeth ychwanegol ar gyfer ddrwgddyledion gor-daliadau budd-dal.

5.2 Bydd dau ffactor yn 2018/19 yn cael effaith ar y gwariant ar y cynllun:-

- Rhwng Ebrill 2017 a Medi 2017 mae gostyngiad mewn llwyth achos o 1%, sy'n cymharu hefo lleihad 2.1% (Ebrill i Ebrill) yn ystod 2016/17 gostyngiad o 2.5% yn ystod 2015/16 a gostyngiad o 1.8% yn ystod 2014/15;
- Cynnydd a gynlluniwyd yn y Dreth Gyngor o 4.0% am 2018/19, yn unol â'r Cynllun Ariannol Tymor Canol 2018/19 – 2020/21.

Un o'r ffactorau ansicr, yn ystod 2018/19, sy'n effeithio ar wariant o dan y cynllun yw effaith diwygiadau arfaethedig Canghellor y Trysorlys yng Nghyllideb yr Hydref ar 22 Tachwedd 2017 ac hefyd, o ganlyniad i'r Gyllideb os bydd Llywodraeth Cymru yn uwchraddio neu ddim y ffigyrau ariannol ar gyfer ei reoliadau diwygiedig parthed y cynllun am 2017/18.

5.3 Gan ystyried yr uchod, ar y gorau bydd y gwariant a amcangyfrifir ar y cynllun yn £5,470,870 (gan dybio gostyngiad 2% mewn llwyth achos a 4.0% cynnydd yn y Dreth Gyngor) ac ar ei waethaf y gwariant a amcangyfrifir o £5,636,000 (yn tybio na fydd gostyngiad llwyth achos a 5.0% o gynnydd yn y Dreth Gyngor).

5.4 Felly, disgwylir diffyg a amcangyfrifir o rhwng £284k a £450k yng nghyllid grant y bydd yn rhaid i'r Cyngor fod yn gyfrifol amdano. Mae hyn yn seiliedig ar i'r Cyngor llawn ail-fabwysiadu'r cynllun cyfredol heb ei newid. Serch hynny, bydd maint y diffyg yn fwy amlwg wrth i'r brosesgosod y gyllideb mynd ymlaen.

6. GOBLYGIADAU CYFREITHIOL

6.1 Mae'n ofynnol i'r Cyngor sefydlu Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor o dan y Rheoliadau Anghenion Rhagnodedig. Er bod y ddeddfwriaeth yn darparu ar gyfer cynllun arall i'w ddefnyddio pe na bai'r Cyngor yn sefydlu cynllun, mae'r Cyngor, er hynny, â dyletswydd statudol i fabwysiadu ei gynllun ei hun, hyd yn oed pe bai'n dewis peidio â gosod unrhyw un o'r elfennau dewisol.

6.2 Nid yw penderfyniadau a wneir dan Adran 13A Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 wedi cael eu dirprwyo gan y Cyngor llawn i'r Pwyllgor Gwaith nac i swyddogion.

7. GOBLYGIADAU CYDRADDOLDEB

7.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb yn dilyn ei ymgynghoriad ar gyfer y Rheoliadau gwreiddiol yn 2012. Mae asesiad lleol o'r effaith ar gydraddoldeb wedi cael ei gynnal ar ran y Cyngor mewn trefniadau ar y cyd ar draws Cymru hefyd mewn perthynas â Rheoliadau 2012 (Rhagfyr 2012, cyhoeddwyd Mawrth 2013) a chafodd hwn ei ddiweddarau ym Medi 2014, Medi 2015, Medi 2016 a diweddariad pellach Medi 2017 fel y gwelir yn **Atodiad B**.

8. GOBLYGIADAU'R IAITH GYMRAEG

8.1 Mae'r prif reoliadau a rheoliadau diwygiedig Cynulliad Cymru yn ddwyieithog. Mae Cynllun y Cyngor ei hun yn ddwyieithog ac mae ffurflenni hawlio, naill a'i trwy ddulliau electronig neu trwy bapur, yn ddwyieithog. Mae'n partneriaid cymeradwy wedi cael eu hannog i roi gwasanaeth dwyieithog ac mae'n gwasanaeth hawlio hunan wasanaeth yn hollol ddwyieithog. Mae'r gwasanaeth i hawlio tros y ffôn neu drwy apwyntiad hefo staff y Cyngor hefyd yn hollol ddwyieithog.

8.2 Mae holl ohebiaeth parthed rhybuddion gwobrwyo Gostyngiad y Dreth Gyngor yn ddwyieithog ac mae'r gwasanaeth yn gallu siarad a gohebu yn yr iaith mae'r cwsmer yn ei ddewis. Serch hynny, mae meddalwedd gweinyddu'r Cynllun yn yr uniaith Saesneg (does dim dewis gwahanol ar gael yn y farchnad). Mae'r ohebiaeth rhwng y Cyngor â'r Adran Gwaith a Phensiynau, gan amlaf, yn yr uniaith Saesneg ond mae ffurflenni hawlio trwy'r Gymraeg ar gael o'r Adran Gwaith a Phensiynau.

9. DEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU) 2015

9.1 Wrth ddrafftio'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2017/18, cymerwyd i ystyriaeth Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a sut mae'r Cynllun yn cefnogi'r nodau llesiant. Pwrpas y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yw rhoi'r gallu i bobol oedran gwaith a phensiynwyr sydd ar incwm isel i gwrdd â chostau'r Dreth Gyngor. O dan y Cynllun rhoddir cymorth ychwanegol i bensiynwyr a phobol anabl trwy ddiystyru lefel uwch o incwm a hefyd, gosod y lefel incwm disgwylir pensiynwyr a phobol anabl i fyw arno, cyn dechrau colli ar yr hyn sy'n cael ei dalu fel gostyngiad, ar lefel uwch na phobol oedran gwaith. Mae hyn yn cyd-fynd ag un o brif nodweddion diwygio lles bod hi'n fwy manteisiol i fod mewn gwaith nac allan o waith.

9.2 Mae'r Cynllun hefyd yn rhoi gostyngiad ychwanegol parthed cwsmeriaid sy'n derbyn pensiynau anabled rhyfel a phensiynau gweddwon rhyfel.

9.3 Mae'r Cynllun yn cyfrannu at y nodau llesiant o Gymru lewyrchus, Cymru sy'n iachach, Cymru sy'n fwy cyfartal a Chymru o gymunedau cydlynus.

10. DOGFENNAU CEFNDIROL

Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ac Anghenion Rhagnodedig (Cymru) 2013 Rhif 3029 (C.301)(i'w diwygio)

Y Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Anghenion Rhagnodedig a Chynlluniau diofyn) (Cymru) (Diwygiad) 2018 Rhif ???? (W ????)

Memorandwm Esboniadol i'r Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhadnodedig a'r Cynllun Diofyn) (Cymru) (Diwygio) 2018 – Mark Drakeford, Ysgifennydd Cabinet ar gyfer Cyllid, 27 Tachwedd 2017.

Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Cymru: Cymariaethau o fewn Cymru o Nodweddion a Ddiogelir ac Amllder bregusrwydd Mawrth 2013 - Simon Horsington and Associates Ltd, 2013, (wedi ei ddiweddarau Medi 2014, Medi 2015, a Medi 2016 a Medi 2017).

Diwygio Cyllid Llywodraeth Leol yng Nghymru: diweddariad - Hydref 2017

Datganiad ysgrifenedig gweinidogol : Trefniadau ar gyfer : Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yng Nghymru 2018/19 – Mark Drakeford AC – 9 Hydref 2017

Adran 13A Deddf Gyllid Llywodraeth Leol 1992 fel a ddiwygiwyd gan Adran 10, Deddf Gyllid Llywodraeth Leol 2012

11. ARGYMHELLION

- Nad yw'r Cyngor llawn yn adolygu nac yn disodli ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol gyda chynllun arall
- Bod y Cyngor llawn yn ffurfiol yn mabwysiadu'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol am flwyddyn ariannol 2018/19 (**gweler Atodiad C**);
- Bod y Cyngor llawn yn ei gyfarfod yn rhoi awdurdod i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (Swyddog Adran 151) wneud trefniadau gweinyddol fel bod yr holl newidiadau blynyddol ar gyfer uwchraddio ffigyrau ariannol neu ddiwygiadau technegol neu ganlyniadol mewn unrhyw reoliad neu reoliadau sy'n diwygio yn cael eu hadlewyrchu yng Nghynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor y Cyngor ac am bob blwyddyn ddilynol;
- Bod y Cyngor llawn yn dweud wrth y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (Swyddog Adran 151) y dylid darparu adroddiad i'r Cyngor llawn i ystyried dan Adran 13A Deddf Gyllid Llywodraeth Leol 1992, petai yn derbyn cais cyn 1 Ebrill 2018 i ddiystyru'r holl daliadau a wneir dan CCGHC neu daliadau tebyg.

12. ATODIADAU

- Atodiad A – Llythyr dyddiedig 27 Hydref 2017 Llywodraeth Cymru
- Atodiad B – Effaith y cynllun cyfredol
- Atodiad C – Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor arfaethedig am 2018/19

**Y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus
Education and Public Services Group****Llywodraeth Cymru
Welsh Government**

Ein cyf / Our ref: A19640021

At:

Cyfarwyddwyr Cyllid
Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol yng Nghymru

Anfonwyd copi at:

Prif Weithredwyr Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol yng Nghymru Prif
Weithredwr, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru
Cyfarwyddwr Adnoddau, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

27 Hydref 2017

Annwyl Gyfaill

Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Chynllun Cymorth Gwaed Heintiedig Cymru

Mae'r llythyr hwn yn rhoi canllawiau ar sut i drin taliadau a wneir o dan Gynllun Cymorth Gwaed Heintiedig Cymru (WIBSS) at ddibenion cynlluniau gostyngiadau lleol ar gyfer y dreth gyngor. Bydd y cynllun yn darparu cefnogaeth o 1 Tachwedd 2017 i bobl sydd wedi'u heintio â hepatitis C a/neu HIV drwy waed neu gynhyrchion gwaed a gyflenwyd gan y GIG.

Mae'r cynllun newydd yng Nghymru yn dod yn lle'r cynlluniau presennol ar gyfer y DU gyfan a weinyddir gan bum corff unigol dan gontract â'r Adran Iechyd (Cronfa Skipton, Sefydliad Caxton, Ymddiriedolaeth Macfarlane, Ymddiriedolaeth Eileen a MFET Ltd). Mae'r help a'r gefnogaeth yn cynnwys darparu taliadau ex-gratia. Mae'r taliadau hyn wedi'u heithrio rhag treth ac ni chânt eu cynnwys yng nghyfrifiadau CThEM na'r Adran Gwaith a Phensiynau at ddibenion treth na budd-daliadau. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod mewn cysylltiad â CThEM a'r Adran Gwaith a Phensiynau i wneud y newidiadau angenrheidiol i'r rheoliadau statudol er mwyn caniatáu i'r trefniadau hyn barhau ar ôl 1 Tachwedd 2017.

Dan adran 13A o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, mae gan awdurdodau bilio lleol yr hyblygrwydd i eithrio neu roi gostyngiadau i unigolion neu ddosbarth o drethdalwyr.

Nid yw Llywodraeth Cymru yn dymuno achosi anfantais i'r buddiolwyr wrth newid i'r cynllun newydd. Byddwn yn gwneud y newidiadau angenrheidiol i'r rheoliadau canlynol er mwyn sicrhau bod cynlluniau gostyngiadau'r dreth gyngor yn eu diystyru yn yr un ffordd o 2018-19 ymlaen.

- Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013; a

- Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2013.

Felly, rydym yn annog awdurdodau i ddefnyddio'r pwerau hyn i ddiystyru'n llawn unrhyw daliadau gan WIBSS wrth adolygu achosion presennol neu wrth asesu pwy sy'n gymwys am eu cynlluniau gostyngiadau lleol ar gyfer y dreth gyngor.

Os bydd gennych unrhyw gwestiwn ynghylch yr uchod, mae croeso ichi anfon e-bost: lgsf.ministerialcorrespondence@llyw.cymru

Yn gywir

DEBRA CARTER

Cyllid Strategol Llywodraeth Leol / Local Government Strategic Finance

Tabl 1: Llwyth Achosion 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm Gostyngiad y Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Dyfarniad llawn Gostyngiad y Dreth Gyngor h.y. 100%	4,758	77.8%	£4,478,194	83.4%
Dyfarniad rhannol Gostyngiad y Dreth Gyngor h.y. llai na 100%	1,359	22.2%	£889,613	16.6%
Hawliadau wedi'u Pasportio*	4,023	65.8%	£3,785,886	70.5%
Hawliadau heb eu Pasportio h.y. Hawliadau Safonol	2,094	34.2%	£1,581,921	29.5%
Band A (Gostyngiad Anabl)	9	0.1%	£6,380	0.1%
Band A	1,985	32.5%	£1,446,749	27.0%
Band B	1,963	32.1%	£1,615,006	30.1%
Band C	1,086	17.8%	£1,021,252	19.0%
Band D	645	10.5%	£679,542	12.7%
Band E	315	5.2%	£410,635	7.6%
Band F	92	1.5%	£149,952	2.8%
Band G	20	0.3%	£33,949	0.6%
Band H	2	0.0%	£4,342	0.1%
Band I	0	0.0%	£0	0.0%
Caerdybi	1,709	28.0%	£1,382,177	25.7%
Llangefni	519	8.5%	£426,531	8.0%
Amlwch	458	7.5%	£400,456	7.5%
Porthaethwy	223	3.6%	£205,422	3.8%
Rhosyr	206	3.4%	£185,486	3.5%
Llanfair Mathafarn Eithaf	201	3.3%	£201,772	3.8%
Y Fali	173	2.8%	£143,945	2.7%
Biwmares	168	2.7%	£157,370	2.9%
Llanfairpwll	142	2.3%	£130,901	2.4%
Llanfaelog	140	2.3%	£125,868	2.3%
Llannerch-y-medd	134	2.2%	£118,943	2.2%
Llanfair yn Neubwll	128	2.1%	£108,129	2.0%
Llanbadrig	119	1.9%	£109,020	2.0%
Llanfihangel Esceifiog	109	1.8%	£100,731	1.9%
Bodedern	99	1.7%	£86,812	1.7%
Llangoed	98	1.6%	£87,934	1.7%
Pentraeth	97	1.6%	£88,770	1.7%
Llanidan	94	1.5%	£80,798	1.5%
Mechell	92	1.5%	£84,944	1.7%
Trewalchmai	91	1.5%	£82,012	1.5%
Bodorgan	91	1.5%	£79,885	1.5%
Llaneilian	91	1.5%	£90,960	1.7%
Moelfre	84	1.3%	£70,794	1.3%
Rhosybol	80	1.3%	£75,922	1.4%
Bryngwran	74	1.2%	£62,544	1.2%
Bodffordd	70	1.1%	£59,522	1.1%
Cwm Cadnant	69	1.1%	£66,951	1.2%
Aberffraw	68	1.1%	£55,197	1.0%
Llangristiolus a Cherrigceinwen	61	1.0%	£68,778	1.3%
Llanddaniel	53	0.9%	£49,006	0.9%
Cylch y Garn	52	0.9%	£53,587	1.0%

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Ardaloedd Trefi a Chymunedau Lleol (parhad)				
Trearddur	51	0.8%	£55,328	1.0%
Llanddona	50	0.8%	£48,705	0.9%
Tref Alaw	48	0.8%	£51,241	1.0%
Llanfaethlu	47	0.8%	£44,414	0.8%
Llanfachraeth	44	0.7%	£39,735	0.5%
Llanddyfnan	37	0.6%	£40,531	0.8%
Rhoscolyn	17	0.3%	£18,917	0.4%
Penmynydd	16	0.3%	£15,510	0.3%
Llaneugrad	14	0.2%	£12,259	0.2%

* Hawliadau a basbortwyd yw Lwfans Ceisio Gwaith (yn seiliedig ar Incwm), Cymorthdal Incwm, Lwfans Cyflogaeth a Chymorth (yn gysylltiedig ag Incwm) a Gwarant Credyd Pensiwn lle mae'r Adran Gwaith a Phensiynau eisoes wedi dilysu incwm.

Tabl 2: Oed - Hawliadau gan Bobl o Oed Gweithio a Phensiynwyr 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Grŵp Oed				
Oed Gweithio	3,206	52.4%	£2,689,142	50.1%
Oed Pensiynwr	2,911	47.6%	£2,678,665	49.9%
Hawliadau pasport yn ôl Grŵp Oed				
Oed Gweithio	2,186	35.7%	£1,965,691	36.6%
Oed Pensiynwr	1,839	30.1%	£1,820,257	33.9%
Di-basport h.y. hawliadau safonol yn ôl Grŵp Oed				
Oed Gweithio	1,020	16.7%	£723,451	13.5%
Oed Pensiynwr	1,072	17.5%	£858,408	16.0%
Cyfansoddiad Aelwydydd yn ôl Grŵp Oed - Cwpl				
Oed Gweithio	743	12.1%	£767,695	14.3%
Oed Pensiynwr	801	13.1%	£875,589	16.3%
Cyfansoddiad Aelwydydd yn ôl Grŵp Oed - Sengl				
Oed Gweithio	2,463	40.3%	£1,921,447	35.8%
Oed Pensiynwr	2,110	34.5%	£1,803,076	33.6%

* Hawliadau a basbortwyd yw Lwfans Ceisio Gwaith (yn seiliedig ar Incwm), Cymorthdal Incwm, Lwfans Cyflogaeth a Chymorth (yn gysylltiedig ag Incwm) a Gwarant Credyd Pensiwn lle mae'r Adran Gwaith a Phensiynau eisoes wedi dilysu incwm.

Tabl 3: Oed – Aelwydydd gyda chyfrifoldeb am Blant 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Cwpl	1,543	25.2%	£1,642,917	30.6%
Sengl	4,574	74.8%	£3,724,890	69.4%
Dim plant	4,691	76.7%	£4,164,994	77.6%
1 plentyn	610	10.0%	£491,005	9.1%
2 plentyn	443	7.3%	£371,157	6.9%
3 phlentyn	234	3.8%	£205,613	3.8%
4 plentyn	101	1.7%	£93,956	1.8%
5 plentyn	21	0.3%	£21,798	0.4%
6 phlentyn	9	0.1%	£10,026	0.2%
7 plentyn	4	0.1%	£4,967	0.1%
8 plentyn	1	0.0%	£1,226	0.0%
9 plentyn	3	0.0%	£3,065	0.1%
Oed Gweithio	457	7.5%	£448,220	8.4%
Oed Pensiynwr	17	0.3%	£19,523	0.4%
Oed Gweithio	942	15.4%	£700,072	13.0%
Oed Pensiynwr	16	0.3%	£16,866	0.3%
Oed Gweithio	231	3.8%	£215,742	4.0%
Oed Pensiynwr	1	0.0%	£1,054	0.0%
Oed Gweithio	358	5.9%	£264,035	4.9%
Oed Pensiynwr	1	0.0%	£1,097	0.0%

Tabl 4: Aelwydydd lle dderbyniwyd taliadau anabledd penodol* 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Oed Gweithio	1,384	22.6%	£1,249,482	23.3%
Oed Pensiynwr	1,414	23.1%	£1,337,457	24.9%

* Efen Gofal y Lwfans Byw i'r Anabl (Isel, Canolig, Uchel), Lwfans Gweini, Efen Gefnogaeth y Lwfans Cyflogaeth a Chymorth, Lwfans Analluogrwydd a Thaliadau Annibyniaeth Personol.

Tabl 5: Dadansoddiad o nodweddion a ddiogelir: Rhyw, rhiant Sengl 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Oed Gweithio	873	14.3%	£645,120	12.0%
Oed Pensiynwr	9	0.1%	£9,371	0.2%
Oed Gweithio	54	0.9%	£44,799	0.8%
Oed Pensiynwr	7	0.1%	£7,495	0.1%

Tabl 6: Cefndir Ethnig Ynys Môn 30 Medi 2017

Tarddiad Ethnig	Cyfrifiad Mawrth 2011	Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Medi 2017
Prydeinig Gwyn	96.6%	84.4%
Gwyn arall	1.7%	15.3%
Etifeddiaeth gymysg	0.8%	0.0%
Asiaidd (Pawb)	0.7%	0.0%
Du (Pawb)	0.1%	0.3%
Arall (Pawb)	0.3%	0.0%

Tabl 7: Gostyngiad y Dreth Gyngor ychwanegol a ddyfarnwyd dan y cynllun dewisol lleol 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm gostyngiad y Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Pensiwn Gweddwon Rhyfel (Cyn 1973)	3	0.1%	£2,535	0.1%
Pensiwn Anabledd Rhyfel	23	0.4%	£20,260	0.4%

Cyngor Sir Ynys Môn

Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2018/19

**Cynllun Penodedig ar gyfer
Hawlwyr sy'n Bensiynwyr a
phobl nad ydynt yn
Bensiynwyr**

Rhagarweiniad

Ers 1 Ebrill 2013, mae Budd-dal y Dreth Gyngor, sef dull o gynorthwyo teuluoedd incwm isel gyda'u Dreth Gyngor, wedi cael ei ddi-ddymu. Cafodd ei ddisodli gan Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

Ar 19 Rhagfyr 2012 gwnaed rheoliadau gan Lywodraeth Cymru i gyflwyno cynllun cenedlaethol ar gyfer Cymru, sef "Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012 Rhif 3144 (C.316)" (**Rheoliadau Rhagnodedig**) a "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2012 Rhif 3145 (C.317)" (**Rheoliadau Diofyn**). Ar 22 Ionawr 2013 gwnaed rheoliadau diwygiedig pellach gan Lywodraeth Cymru "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Rheoliadau Rhagnodedig a Cynllun Diofyn)(Cymru)(Diwygio) 2013" (**Rheoliadau Diwygiedig**).

Roedd y Rheoliadau Rhagnodedig yn cynnwys cymal machlud. O ganlyniad i'r cymal yma, roedd y rheoliadau a nodwyd uchod ond yn berthnasol am y flwyddyn ariannol 2013/14. Dan y cymal yma roedd yn ofynnol i adolygu'r rheoliadau a dod a rhai newydd ymlaen erbyn 1 Ionawr 2014 gan Weinidogion Cymru. Petai rheoliadau newydd ddim yn cael eu rhoi ymlaen erbyn y dyddiad yma, ni fyddai darpariaeth ar gyfer Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i'w gweithredu yng Nghymru ar ôl 31 Mawrth 2014.

Ar 26 Tachwedd 2013, cymeradwyodd Cynlluniad Cymru ddwy set o reoliadau newydd : "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynlluniau Diofyn) (Cymru) 2013" (**Rheoliadau Diofyn**) a'r "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013" (**Rheoliadau Rhagnodedig**). Mae'r rhain ar gael ar : -

Rheoliadau Diofyn

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2013/3035/contents/made/welsh>

Rheoliadau Rhagnodedig

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2013/3029/contents/made/welsh>

Rheoliadau Diwygiedig

Ar ?? Ionawr 2018, cymeradwyodd Cynulliad Cenedlaethol Cymru set bellach o reoliadau diwygio, yn bennaf i uwchraddio'r ffigyrau ariannol yn unol â chynnydd yng nghostau byw ac i roi sylw i nifer o fân-bwyntiau technegol - Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Rheoliadau Rhagnodedig a'r Cynlluniau Diofyn) (Cymru) (Diwygiad) 2018 (**Rheoliadau Diwygio**). Mae'r rhain ar gael ar :-

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2018/??/contents/made/welsh>

Mae'r rheoliadau hyn, felly yn pennu prif nodweddion y cynllun y dylai pob Cyngor yng Nghymru ei fabwysiadu. Felly, mae cyfrifoldeb yn parhau ar Gyngor Sir Ynys Môn i fabwysiadu cynllun. Rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn fabwysiadu Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor erbyn 31 Ionawr 2018 ar gyfer 2018/19 ymlaen.

Bydd Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn yn seiliedig ar Reoliadau Rhagnodedig Llywodraeth Cymru (fel y diwygiwyd). Mae'r Rheoliadau Rhagnodedig hyn hefyd yn caniatáu i Gyngor Sir Ynys Môn fabwysiadu cynllun sy'n cynnwys amrediad cyfyngedig o elfennau dewisol i ddarparu cefnogaeth bellach ar gyfer y Dreth Gyngor. Mewn achosion lle mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi mabwysiadu elfennau dewisol ychwanegol, nodir yr elfennau dewisol hyn yn y ddogfen hon.

Oni fydd Cyngor Sir Ynys Môn yn gwneud cynllun erbyn 31 Ionawr 2018, yna daw'r cynllun diofyn i rym yn unol â darpariaethau'r Rheoliadau Diofyn. Fodd bynnag, ni fedr Cyngor Sir Ynys Môn ddefnyddio unrhyw ddisgresiwn oni bai ei fod yn mabwysiadu ei gynllun ei hun dan y Rheoliadau Rhagnodedig.

Gofynion y Cynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

Cymeradwyodd y Cyngor llawn Cyngor Sir Ynys Môn ei Gynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar 12 Rhagfyr 2017 mewn perthynas â'r flwyddyn yn cychwyn ar 1 Ebrill 2018. Mae'n nodi, yn unol â'r Rheoliadau Rhagnodedig:-

- Categoriâu o bobl sydd â hawl neu sydd ddim â hawl i ostyngiad;
- Y gostyngiadau y mae pobl ym mhob categori â hawl iddynt;
- Gofynion gweithdrefnol y Cynllun:-
 1. Y weithdrefn y dylai person ei dilyn i ymgeisio am ostyngiad dan y cynllun.
 2. Y weithdrefn y dylai person ei dilyn i apelio yn erbyn penderfyniad gan awdurdod o ran hawl person i ostyngiad dan y cynllun neu swm unrhyw ostyngiad y mae gan y person hawl iddo.
 3. Y weithdrefn y dylai person ei dilyn i gyflwyno cais i awdurdod am ostyngiad dan Adran 13A (1) (c) Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992.

Cynllun Lleol Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

Mabwysiadodd Cyngor Sir Ynys Môn ei Gynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn seiliedig ar ofynion fel y cânt eu nodi yn Rheoliadau Llywodraeth Cymru sef "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 Rhif 3029 (C. 301) (Rheoliadau Rhagnodedig)" a'r "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhagnodedig a'r Cynllun Dïofyn) (Cymru) (Diwygio) 2018 Rhif ?? (C. ?)". Mae'r Rheoliadau Rhagnodedig a'r rheoliad diwygio ar gael ar:-

<http://www.legislation.gov.uk/wsi/2013/3029/contents/made/welsh>

<http://www.legislation.gov.uk/wsi/2018/??/contents/made/welsh>

I grynhoi:-

Rhan 1 y Rheoliadau Rhagnodedig:

Mae'n cynnwys darpariaethau rhagarweiniol a diffiniadau o eiriau ac ymadroddion allweddol a ddefnyddir yn y cynllun hwn.

Rhan 2 y Rheoliadau Rhagnodedig: gofynion y cynllun mewn perthynas ag awdurdodau bilio yng Nghymru (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Beth y mae'n rhaid i'r cynllun a fabwysiedir gan Gyngor Sir Ynys Môn ei gynnwys – categorïau o bersonau, gostyngiadau a gofynion gweithdrefnol y cynllun.

Rhan 3 y Rheoliadau Rhagnodedig: Categorïau o bersonau sydd â hawl i ostyngiad dan y cynllun hwn (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Pensiynwyr sydd yng Nghategorïau A i B.

Eraill nad ydynt yn bensiynwyr sydd yng Nghategorïau C i D.

Rhan 4 y Rheoliadau Rhagnodedig: Categorïau o bersonau na ddylid eu cynnwys dan y cynllun hwn (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Categorïau o bersonau sydd i gael eu heithrio o'r cynllun hwn, gan gynnwys pobl sy'n cael eu trin fel rhai nad ydynt yn byw ym Mhrydain Fawr a phobl y mae rheolau mewnfudo'n berthnasol iddynt.

Personau y mae eu cyfalaf yn uwch na £16,000.

Personau sy'n absennol am gyfnod o eiddo.

Personau sy'n fyfyrwyr.

Rhan 5 ac Atodlenni 1 i 5 y Rheoliadau Rhagnodedig: materion y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn yng nghyswllt pensiynwyr (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Yn Atodlenni 1 i 5, nodir y rheolau sy'n berthnasol i benderfynu ar hawl pensiynwyr i gael gostyngiad ynghyd â swm y gostyngiad hwnnw dan y cynllun hwn ac uchafswm y Gostyngiad yn y Dreth Gyngor dan y cynllun hwn. Maent hefyd yn nodi sut y mae incwm a chyfalaf ar gyfer pensiynwyr yn cael eu trin wrth weithio allan eu hawl am ostyngiad dan y cynllun hwn.

Rhan 5 ac Atodlenni 6 i 10 y Rheoliadau Rhagnodedig: materion y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn mewn perthynas â phobl nad ydynt yn bensiynwyr (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Mae Atodlenni 6 i 10 yn nodi'r rheolau sy'n berthnasol i benderfynu ar gymhwyster pobl nad ydynt yn bensiynwyr i ostyngiad ynghyd â swm y gostyngiad dan y cynllun hwn ac uchafswm y Gostyngiad yn y Dreth Gyngor dan y cynllun hwn. Maent hefyd yn nodi sut y bydd incwm a chyfalaf ar gyfer pobl nad ydynt yn bensiynwyr yn cael eu trin wrth weithio allan eu hawl i ostyngiad dan y cynllun hwn, gan gynnwys mewn achosion lle mae person nad yw'n bensiynwyr neu ei b/phartner yn cael credyd cynhwysol.

Atodlen 11 y Rheoliadau Rhagnodedig (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Nodi'r darpariaethau ar gyfer defnyddio'r cynllun hwn yn achos myfyrwyr.

Rhan 5 ac Atodlenni 12 i 14 y Rheoliadau Rhagnodedig: materion y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn mewn perthynas â phob ymgeisydd h.y. pensiynwr a phobl nad ydynt yn bensiynwyr (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Mae Atodlen 12 yn ymwneud â materion gweithdrefnol y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn. Mae'n disgrifio'r weithdrefn y dylai person ei ddilyn wrth wneud cais am ostyngiad yn y Dreth Gyngor dan y cynllun hwn. Mae Atodiad 1 y cynllun hwn yn rhoi manylion ynghylch sut y gall person wneud cais i Gyngor Sir Ynys Môn am ostyngiad yn y Dreth Gyngor.

Mae Atodlen 12 hefyd yn disgrifio sut y gall person apelio yn erbyn penderfyniadau penodol a wneir gan Gyngor Sir Ynys Môn dan y cynllun hwn.

Gan fod Cyngor Sir Ynys Môn yn defnyddio dulliau cyfathrebu electronig mewn perthynas â chyflwyno cais a rhoi gostyngiad, ceir yn Atodlen 12 fanylion am faterion y mae'n rhaid eu cynnwys dan y cynllun hwn.

Mae Atodlenni 13 a 14 yn disgrifio pwy a fedr wneud cais dan y cynllun hwn, dyddiad cyflwyno'r cais, ôl-ddyddio ceisiadau i bensiynwyr a phobl nad ydynt yn bensiynwyr eraill, diwygio a thynnu ceisiadau yn ôl a'r dystiolaeth a'r wybodaeth y mae eu hangen gyda'r cais. Mae Atodlenni 13 a 14 hefyd yn nodi'r gofynion dan y cynllun hwn o ran y wybodaeth y mae'n rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn ei ddarparu wrth roi gwybod i'r ymgeisydd am y penderfyniad a'r hyn y mae'n rhaid ei gynnwys yn y rhybudd o benderfyniad.

Rhan 6 y Rheoliadau Rhagnodedig (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Gosod allan y darpariaethau trosiannol fydd yn berthnasol i bobl sy'n derbyn, neu sydd wedi gwneud cais i dderbyn, gostyngiad o dan y cynlluniau gostyngiadau cyfredol, pan fydd y cynlluniau newydd yn dod i rym.

Elfennau dewisol y cytunwyd arnynt gan Gyngor Sir Ynys Môn Cyngor i ddarparu cefnogaeth ar gyfer y Dreth Cyngor yn ychwanegol at y gofynion statudol a nodwyd yn y Rheoliadau Rhagnodedig a fabwysiadwyd gan y Cyngor

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi penderfynu mabwysiadu Cynllun Dewisol Lleol ar gyfer Pensiwn Anabledd Rhyfel a Phensiynau Gweddwon Rhyfel. Manylir ar hyn yn Atodiad 2 lle nodir yr elfennau hynny o bensiynau o'r fath a fydd yn cael eu diystyru fel incwm. Mae hwn yn gymorth at y Dreth Gyngor sy'n ychwanegol at y gefnogaeth sy'n ofynnol yn statudol yn y Rheoliadau Rhagnodedig.

Hwn fydd yr unig ddisgresiwn lleol y bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn ei ddefnyddio dan ei Gynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

Manylion am y drefn lle y gall rhywun wneud cais am ostyngiad o dan y cynllun

Rhaid i bob person wneud cais am Ostyngiad Dreth Gyngor, oni bai bod rheoliadau pellach gan Lywodraeth Cymru yn datgan fel arall. Bydd hon yn ffurflen electronig neu'n ffurflen gais bapur ar gyfer Gostyngiad y Dreth Gyngor a rhaid ei danfon i un o'r swyddfeydd dynodedig canlynol:-

A. Gellir gwneud cais electronig fel a ganlyn: -

- i. Drwy apwyntiad i fynychu i gwblhau'r ffurflen yng Nghyswllt Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW (Ffôn 01248 755869/70/72/73/74/75/76/77/78/79) neu i ymweld â chleientiaid bregus yn eu cartref i gwblhau'r ffurflen gais (Ffôn 01248 752658/752226);
- ii. Drwy apwyntiad i lenwi'r ffurflen dros y ffôn yn Swyddfeydd Adain Refeniw a Budd-daliadau, Swyddogaeth Adnoddau, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW (Ffôn 01248 752658/752226);
- iii. Drwy apwyntiad i gwblhau'r ffurflen efo "partneriaid" cymeradwy hefo hyfforddiant priodol. Y rhai cyfredol yw -
 - Canolfan JE O'Toole, Sgwâr Trearddur, Caergybi, LL65 1NB (Ffôn 01407 760208);
 - unrhyw swyddfa Cyngor ar Bopeth sydd ar yr Ynys (Ffôn 01248 722652);
 - Swyddfa Cymorth Tai, Cyngor Sir Ynys Môn, Sgwâr Trearddur, Caergybi, LL65 1NB (Ffôn 01407 765912) a Gwasanaeth Cwsmer Tai, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni (Ffôn 01248 752200); ac
 - Swyddfeydd Digartref Ynys Môn, Caergybi (Ffôn 01407 765557).

Efallai, yn y flwyddyn bydd yr Awdurdod yn ychwanegu at y rhestr yma o "bartneriaid" cymeradwyo hefo hyfforddiant priodol;

- iv. Yn electronig drwy wefan Cyngor Sir Ynys Môn - <http://www.ynysmon.gov.uk/lles-ac-arian/budd-daliadau-a-hawliau-lles/cais-ar-lein-budd-dal-tai-a-cynllun.gostyngiadaur-dreth-gyngor/> neu safleoedd hunan wasanaeth o fewn :-
 - Cyswllt Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW (Ffôn 01248 755869/70/72/73/74/75/76/77/78/79);
 - Caffi Stesion y Llan, Yr Hen Stesion, Bridge Street, Llanerchymedd (Ffôn 01248 470481);
 - Canolfan Iorwerth Rowlands, Steeple Lane, Biwmares, LL58 8AE (Ffôn 01248 811508);
 - Llyfrgell Amlwch, Lôn Parys, Amlwch, LL68 9EA (Ffôn 01407 830145);
 - Llyfrgell Niwbwrch, Neuadd Prichard Jones, Niwbwrch, Llanfairpwllgwyngyll LL61 6SY (Ffôn 01248 440770);
 - Canolfan JE O'Toole, Sgwâr Trearddur, Caergybi, LL65 1NB (Ffôn 01407 760208);
 - Canolfan Gymunedol Gwelfor, Ffordd Tudur, Morawelon, Caergybi LL65 2DH (Ffôn 01407 763518).
- v. Dogfen Fewnbwn Awdurdod Lleol yr Adran Gwaith a Phensiynau (LAID) a Gwybodaeth Cwsmer Awdurdod Lleol (LACI) lle maent yn datgan bwriad i hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor;
- vi. Y ffurflenni Credyd Cynhwysol mewn ffurf electronig oddi wrth yr Adran Gwaith a Phensiynau lle maent yn datgan bwriad i hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor:-
 - LCTR2 – ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol
 - LCTR3 - ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol
- vii. Yn electronig ar unrhyw ffurf arall y bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn penderfynu arno yn y dyfodol.

B. Gellir cyflwyno cais ar bapur drwy'r dulliau canlynol: -

- i. Trwy gyfrwng ffurflenni cais a gymeradwywyd a dderbyniwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn Swyddogaeth Adnoddau, Adain Refeniw a Budd-daliadau yn ei swyddfeydd dynodedig yn Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW neu'r Swyddfa Budd-daliadau, Canolfan J E O'Toole, Sgŵar Trearddur, Caergybi, LL65 1NB.
- ii. Y ffurflenni Credyd Cynhwysol canlynol oddi wrth yr Adran Gwaith a Phensiynau lle maent yn datgan bwriad i hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor:-
 - LCTR2 – ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol;
 - LCTR3 - ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol.

CYNLLUN LLEOL - DIYSTYRU PENSIWN RHYFEL
Atodlen 4, Rheoliad 30 - Pensiynwyr
Atodlen 9, Rheoliad 31 – Heb fod yn Bensiynwyr

ELFENNAU UNIGOL	DIYSTYRU INCWM
Pensiwn Anabledd Rhyfel	Ydyw (£10 statudol, 100% Lleol)
Pensiwn Gweddwon Rhyfel	Ydyw (£10 statudol, 100% Lleol)
Pensiwn Gweddwon Rhyfel (cyn 1973 - SPAL)	Ydyw (2018/19) 100% statudol, £ ??, ?? yn amodol ar uwchraddio * blynyddol)
Atodiad Anghyflogadwy	Na
Lwfans ychwanegol ar gyfer Gwraig (a delir gydag Atodiad Anghyflogadwy)	Nac oes
Lwfans Gweini Cyson	Ydyw (statudol)
Lwfans Annilysrwydd	Na
Lwfans 'Cysuron'	Na
Lwfans Oed	Na
Lwfans ar gyfer Galwedigaeth o Safon Is	Na
Atodiad Symudedd Pensiynwyr Rhyfel	Ydyw (statudol)
Lwfans Anabledd Difrifol Eithriadol	Ydyw (statudol)
Lwfans Galwedigaethol Anabledd Difrifol	Ydyw (statudol)
Lwfans Plant	Na

* gosodir gan y Lluoedd Morwrol, y Fyddin a'r Awyrlu ac ati, Gorchymyn Pensiwn Gwasanaeth "Anabledd a Marwolaeth" 2006. Nid yw'r ffigyrau uwchraddio ar gyfer 2018 /19 wedi dod i law eto.

